

Przegląd polskich nowości wydawniczych

Anna Stanis

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

G. Gmiterek, S. D. Kotuła (2017). *Aplikacje mobilne nie tylko w bibliotece*. Warszawa: Wydaw. SBP, ss. 291. Seria „Nauka, Dydaktyka, Praktyka” 175. ISBN 978-83-64203-84-8

Na świecie wzrasta coraz szybciej popularność technologii mobilnych, również w Polsce coraz więcej osób korzysta z mobilnego dostępu do zasobów i usług sieciowych. W literaturze z dziedziny bibliologiczno-informatologicznej nie było dotąd tak wszechstronnego opracowania poświęconego aplikacjom mobilnym. Publikacja jest pierwszym w Polsce naukowym przewodnikiem po mobilnych darmowych aplikacjach (także *open source'owych*) przeznaczonych do pracy w systemie Android. Skierowana głównie do humanistów, szczególnie bibliotekarzy i użytkowników bibliotek, a także wszystkich innych zainteresowanych tą problematyką.

Na treść książki składają się cztery rozdziały. Pierwszy poświęcono metodologii przeprowadzonych badań, wskazując na dużą niestabilność obszaru badawczego, wybór kryterium popularności poszczególnych aplikacji, sposób analizy aplikacji i strukturę ich opisu.

Rozdział drugi poświęcono szkicowemu zarysowi historii rozwoju komunikacji w ludzkiej cywilizacji zwracając uwagę na mobilny charakter informacji.

Rozdział trzeci zawiera opis wykorzystania urządzeń mobilnych przez czytelników i bibliotekarzy. Przedstawiono przegląd mobilnych usług bibliotecznych w bibliotekach polskich i zagranicznych (mobilne strony internetowe, mobilne aplikacje) oraz wyszukiwanie i gromadzenie danych bibliograficznych, a także dostęp do cyfrowych zasobów bibliotecznych (mobilne OPAC-i, dostęp do cennych zbiorów bibliotek oraz do treści książek i czasopism). Omówiono nowe technologie: rozszerzonej rzeczywistości (ang. *Augmented Reality*) i technologię komunikacji bliskiego pola NFC (ang. *Near Field Communication*). W rozdziale tym znalazły się także teksty o udostępnianiu czytelnikom urządzeń przenośnych oraz o otwartych danych.

Rozdział czwarty zawiera katalog aplikacji mobilnych uporządkowanych w ośmiu kategoriach głównych: Biblioteki, Czytanie, Produktywność, Nauka i edukacja, Pisanie, Multimedia, Media społecznościowe, Komunikacja. W obrębie kategorii zastosowano bardziej szczegółowe podziały (odnoszące się do poszczególnych funkcji aplikacji). Każda z aplikacji połączona jest odsyłaczem z tabelą „Parametry dotyczące popularności analizowanych aplikacji wraz z informacją o lokalizacji ich charakterystyk w książce” umieszczoną na końcu publikacji. Wszystkie wymienione aplikacje dostępne są w sklepie Google Play. Wybrano 269 aplikacji (w tym 55 *open source*), które mogą być przydatne w bibliotece. Pracę uzupełnia bardzo bogata bibliografia przedmiotu (489 poz.) oraz „Spis sieciowych źródeł aplikacji”.

D. Drzewiecka, B. Drzewiecki, red. (2016). „Archiwista cyfrowy” i infobroker - kształcenie, sylwetka, wyzwania. Kraków: Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej. Instytut Historii i Archiwistyki, ss.124. ISBN 978-83-60154-44-1.

Szybko postępująca komputeryzacja prac archiwalnych i bibliotecznych stawia nowe wyzwania przed archiwistami i bibliotekarzami. Przyszłość zdigitalizowanych archiwów i coraz powszechniej wprowadzanych w biblioteki dokumentów elektronicznych związana jest z ukształtowaniem nowego modelu kompetencji zawodowych absolwentów studiów bibliotekoznawczych i kształcenia w zakresie archiwistyki.

W książce przedstawiono 12 tekstów poświęconych archiwom i powstającemu zawodowi „archiwisty cyfrowego”, a także usankcjonowanemu już zawodowi infobrokera.

Pierwszy tekst o charakterze teoretycznym autorstwa Haliny Robótki, pt. *Archiwa cyfrowe i cyfrowi archiwiści w świetle nauki i wybranych dokumentów. Rozważania czysto teoretyczne* zawiera obecny stan terminologii w zakresie pojęć: „archiwum”, „archiwum cyfrowe”, „archiwista cyfrowy”, „dokument elektroniczny”. Tekst drugi, Henryka Niestroja, pt. *Racjonalizacja pracy archiwisty. Próba modelowego przedstawienia archiwisty połowy XXI wieku* zasobu przedstawia model archiwisty i archiwum w kontekście szybkiego postępu technologicznego na przykładzie wymaganych kompetencji pracownika Narodowego Archiwum Państwowego w dobie digitalizacji jego.

Artykuł Katarzyny Peplowskiej pt. *Archiwa cyfrowe – przeszłość czy rzeczywistość? Przegląd wybranych archiwów cyfrowych na świecie* zawiera rozważania na temat archiwów cyfrowych i przegląd wybranych archiwów (archiwa narodowe Wielkiej Brytanii, Szwajcarii i Estonii).

Omówienie możliwości kształcenia archiwistów, tak aby kwalifikacje zdobyte w trakcie studiów odpowiadały rozwijającej się w szybkim tempie technologii informacyjnej przedstawiła Dorota Drzewiecka w artykule zatytułowanym *Możliwości kształcenia w zakresie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją*.

Wanda K. Roman w tekście pt. *Komu i dlaczego potrzebne jest zarządzanie informacją?* Określa, co oznacza zarządzanie informacją i w jaki sposób nią zarządzać.

Kolejny blok czterech tekstów: Wiesława Babika: *Broker informacji – komercyjny bibliotekarz?*, Marty Dziekiewicz: *Infobroker w małej firmie*, Justyny Trzeciakowskiej: *Infobroker – czy na pewno niezależny?*, Izabeli Gury i Angeliki Filipczyk: *Kompetencje zawodowe archiwisty w profesjonalnym wyszukiwaniu informacji – infobrokeringu* dotyczą problemów brokerów informacji i infobrokeringu.

Ostatnia część książki, trzy teksty: Huberta Chudzio: *Łączenie pokoleń. Archiwum Centrum Dokumentacji Zsyłek, Wypędzeń i Przesiedleń Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, Małgorzaty Tatarczuch i Marii Wierzbak: *Kolekcje dokumentów cyfrowych w zbiorach Biblioteki Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie*, Jarosława Sadowskiego i Mateusza Wyżgi: *Społeczności lokalne wobec wyzwań współczesności. Przykład gminy Michałowice w Małopolsce i archiwum społecznego „Michaś”*, przedstawia przegląd wybranych archiwów i repozytoriów cyfrowych działających na terenie Krakowa i Małopolski.

B. Taraszkiewicz, red. (2016). *Ekologia informacji a kultura informacyjna społeczeństwa*. Słupsk: Wydaw. SBP, Biblioteka Uczelniana Akademii Pomorskiej, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku, ss. 253. Seria „Ekologia informacji”. ISBN 978-83-88783-22-7

W serii „Ekologia informacji” ukazała się już piąta publikacja poświęcona tej tematyce (pierwsza z tej serii ukazała się w 2012 r.). Książka zawiera 19 artykułów poświęconych szeroko rozumianej ekologii informacji w kontekście kultury informacyjnej społeczeństwa. Otwiera ją artykuł będący podsumowaniem pięciu edycji Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z cyklu „Ekologia Informacji”,

zawierający analizę referatów wygłoszonych na tych konferencjach (Marcin Karwowski). Kolejny artykuł, autorstwa Wiesława Babika, poświęcony został diecie informacyjnej – zrównoważonemu podejściu do „tsunami informacyjnego” – tak aby nie wywołać w sobie efektu FOMO (ang. *Fear of Missing Out*), czyli lęku przed przegapieniem informacji. W zbiorze artykułów swoje odzwierciedlenie znalazły takie tematy, jak: etyka i kultura informacji (Oleksander Tverdokhlib, Jolanta Laskowska, Dorota Rak), umiejętności informacyjne humanistów (Katarzyna Bartosiak, Kamil Banaszewski), potrzeby, zachowania, kompetencje informacyjne (Justyna Partyka, Aneta Urbańska; Ewa Dobrogowska-Schlebusch; Maria Bosacka, Iwona Osmulska).

Interesujące jest ujęcie zagadnienia ekologii informacji z punktu widzenia botanika opisującego jak wiele nieprawdziwych, a nawet szkodliwych, informacji o ziołach znajdziemy w Internecie (Zbigniew Sobisz). Analogię pomiędzy ekologią organizmów żywych i ich gatunków a ekologią publikacji naukowych i ich gatunków wykorzystał w swoim artykule Marek Nahotko.

Omówiono także nowelizację ustawy o prawie autorskim (Krystyna Michniewicz-Wanik), technologii XXI w. w dziedzinie edukacji (Zbigniew Meger), rozpatrzono rolę biblioteki akademickiej w kreowaniu wizerunku uczelni (Małgorzata Szubrycht). W książce pojawiły się także artykuły na temat stresu informacyjnego (Radosław Molenda), mowy nienawiści na portalach społecznościowych (Jacek Prądziński) oraz poszukiwania informacji na temat ekologii informacji w Internecie (Jolanta Betkowska).

Ostatni z artykułów poświęcono sztuce *book art* (Anna Kubacka, Beata Taraszkiewicz). Różnorodność przedstawionej tematyki podkreśla znaczenie ekologii informacji i jej roli w kształtowaniu kultury informacyjnej we współczesnym społeczeństwie informacyjnym.

M. Rowińska, I. Wiśniewska, red. (2017). *Format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla książki*. Warszawa: Wydaw. SBP, ss. 265. Seria „Formaty, Kartoteki” 23. ISBN 978-83-64203-88-6

Na jubileusz 15-lecia istnienia NUKAT (Centralnego Katalogu Polskich Bibliotek Naukowych i Akademickich) ukazało się nowe, zmienione, czwarte już wydanie polskiej wersji *Formatu MARC 21 rekordu bibliograficznego dla książki*. W odróżnieniu od poprzedniego wydania nowy format uwzględnia aktualne światowe trendy w opracowaniu zbiorów wprowadzając elementy nowego standardu katalogowania RDA (ang. *Resource Description and Access*). Nowy standard katalogowania zastępuje drugie wydanie anglo-amerykańskich zasad katalogowania AACR2, spełnia wymogi katalogowania zasobów cyfrowych oraz tradycyjnych. Jedną z jego zalet jest możliwość prezentacji relacji pomiędzy dziełami i ich twórcami poprzez odpowiednie grupowanie rekordów bibliograficznych. Zainteresowanych standardem RDA jest wiele polskich bibliotek, szczególnie tych, które współkatalogują w NUKAT. Opracowana instrukcja katalogowania może być stosowana w bibliotekach wykorzystujących różne systemy biblioteczne.

Nowy format rozpoczyna zmiany w opisie bibliograficznym, które nastąpią przy realizacji założeń standardu RDA. Część zmian takich, jak zniesienie „zasady trzech” czy wypełnianie pól 3XX została już wprowadzona w opisach bibliograficznych NUKAT.

Zmian w formacie w stosunku do wydania poprzedniego jest bardzo dużo, począwszy od zmian terminologicznych, a na wprowadzeniu nowych pól formatu kończąc.

Zmianą terminologiczną jest zastąpienie terminu „hasło” terminem „punkt dostępu” i analogicznie główny punkt dostępu, punkt dostępu rzeczowego, dodatkowy punkt dostępu. Te terminy już od dłuższego czasu występują w literaturze przedmiotu (w przypadku punktu dostępu rzeczowego również jako punkt dostępu treściowego lub punkt dostępu do przedmiotu). W nowym formacie dodano definicje i wyjaśnienia różnych pojęć lub je doprecyzowano (np. kod przeznaczenia czytelniczego). Treść główną poprzedzono opisem źródeł informacji identyfikujących zasób. Wprowadzono

nowe, w stosunku do poprzedniego wydania, pola formatu: 013 Dane kontrolne patentu, pole 336 Typ zawartości, 337 Typ medium, 338 Typ nośnika (uzupełnione listami kodów rdamedia, rda-content, różnych typów nośników), pole 880 Zawartość pola wyrażona innym systemem pisma. Zmiany nastąpiły również w podpolu \e Określenie rodzaju współpracy (pole może być powtarzalne i występować również w polu 1XX, stosuje się w tym podpolu rozwinięte skróty). Dodano Aneksy: 1) Rekord analityczny 2) Podstawowe zasady dotyczące stosowania skrótów (generalnie rezygnuje się ze stosowania skrótów, podano wykaz skrótów, których użycie dopuszcza się w strefie uwag). Różni się znacznie Aneks zatytułowany Przykłady. W poprzednim wydaniu zawierał przykłady opisów bibliograficznych różnych typów dokumentów, w aktualnym wydaniu przykłady ilustrują zapis wybranych danych w formacie MARC 21 oraz w standardzie RDA. Drobiazgową analizę porównawczą obu wydań nie jest celem tej notatki, ale warto odnotować, że na rynku bibliotekarskim ukazała się istotna pozycja warsztatowa.

Format wydano w wersji skróconej, która już wcześniej zyskała akceptację użytkowników.

S. Cisek, red. (2016). *Inspiracje i innowacje: zarządzanie informacją w perspektywie bibliologii i informatologii*. Kraków: Biblioteka Jagiellońska, ss. 270. ISBN 978-83-943816-4-6 [Wersja elektroniczna: http://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/31976/cisek_inspiracje_i_innowacje_zarzadzanie_informacja.pdf?sequence=1&isAllowed=y]

Książka dedykowana jest pamięci Profesor Wandy Pindlowej (1933–2015), dlatego w pierwszej części znalazła się kompletna bibliografia jej publikacji (191 poz.) autorstwa Haliny Grzywacz i Justyny Buczyńskiej-Łaby. W bibliografii zawarto w porządku chronologicznym artykuły, fragmenty prac zbiorowych, publikacje naukowe, dydaktyczne, metodyczne, recenzje, sprawozdania, tłumaczenia i wywiady profesor Wandy Pindlowej. Pozostałe dwie części książki poświęcono: Zarządzaniu informacją – aspektom teoretycznym, metodologicznym, dydaktycznym i prawnym oraz Zarządzaniu informacją – aplikacjom, zjawiskom, źródłom (cz. III). Tworzy je 15 artykułów poświęconych zagadnieniu zarządzania informacją w bardzo różnorodnych ujęciach.

W cz. II znalazły się artykuły o zarządzaniu informacją z punktu widzenia bibliologii i informatologii (Marzena Świągół), o *big data* jako nowych trendach w zarządzaniu informacją (artykuły Katarzyny Majerskiej i Magdaleny Wójcik), ekologii informacji (Wiesław Babik), a także o modelach zachowań informacyjnych wraz z zaproponowaniem własnego modelu (Marek Nahotko). Problem wykorzystania techniki oprowadzania (ang. *guided tour*) w badaniach indywidualnego zarządzania informacją poruszył Remigiusz Sapa. Monika Krakowska przedstawiła najważniejsze założenia wirtualnej mobilności. Cz. II kończą próby odpowiedzi na pytanie o potrzeby i kompetencje seniorów w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii (Dorota Rak, Marcin Petrowicz, Weronika Pokojowska) oraz uwarunkowania prawne zarządzania informacją w obszarze nauki w Polsce (Diana Pietruch-Reizes).

Część III zawiera omówienie tworzenia cyfrowych archiwów źródeł mówionych (Agnieszka Długosz-Pysz), dwa artykuły na temat bibliotek cyfrowych (Małgorzata Janiak; Aneta Januszkowska-Szakiel, Wojciech Kowalewski, Leszek Szafranski). Małgorzata Jaskowska omówiła polskie systemy informacyjno-wyszukiwawcze w kontekście ich dostępności dla użytkowników zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Maria Kocójowa podjęła problem zarządzania informacją z konferencji (studium przypadku na przykładzie działalności Wandy Pindlowej). Część III zamyka artykuł Anny Sitarskiej poświęcony systemowemu współdziałaniu bibliotek z grupami użytkowników.

Nadesłano: 12 października 2017